

במשעוֹרֵי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גליון נג | פרשת משפטים תשפ"ה

סגולת המשפט

הקודמים בין איש לחבירו, ככה יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת, לשפוט בין איש ובין רעהו ובין שורו וחמורו וכל אשר לו, כפי אשר יורה אלקים. ויש בזה פתח רחב:

סנהדרין אצל המזבח: ובנועם אלימלך בפרשתן משווה בין עבודת התשובה שבקרבנות המזבח ובין הקפדה על הדינים והמשפטים [שבין אדם לחברו] 'המקיים עסקי הדינים כהלכתם', שמביאים לכפרת עוונות ולהגנה מן הפורענות, ובשניהם דרושה ענווה והליכה איטית ממדרגה למדרגה.

או יאמר ואלה המשפטים ופירש"י ז"ל למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח. "ל כוננת רש"י ז"ל... דהדן דין אמת לאמתו נעשה שותף כו' ובודאי המקיים עסקי הדינים כהלכתו אזי הוא גם כן מזבח כפרה להגין עליו. וזה שפירש רש"י ז"ל לומר לך שתשים סנהדרין אצל מזבח רוצה לומר שיתנהגו גם כן בדרך הזה כנ"ל כמו שנאמר אצל המזבח... כשתרצה לעלות על מזבח דהיינו לשוב על עוונך לא תעלה עם מעלות שתחשוב בדעתך שיש לך איזה מעלות. וגם לא תלך מיד בהתחלתך במעלות ומדרגות צדיקים גמורים רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדרגה למדרגה בהכנעה גדולה. אשר לא תגלה ערותך עליו, רוצה לומר דאם לא כן סופך להתגלה קלונך וערותך... והוא רחום יכפר עוון לנו ולכל ישראל אמן.

ויש בדבריו הקדושים חידוש גדול בפשטות ואמיתת העניין. שאף בעניינים של קיום הדינים והמשפטים שבין אדם לחברו יש בהם 'עבודת ה' מרוממת, וגם קשיים גדולים שבהיעשותם בהקפדה מביאים לכפרת עוונות כמו קרבנות המזבח, ואף אם מצליחים בהם עלולים הם להביא לידי גאוה שצריך מאוד להישמר ממנה. ולבסוף, שגם בהם נדרשת הכנעה והדרגתיות בקיומם. כל קפיצה לא ראויה, או משקל לא ראוי, של עבודה זו, וכש"כ אי קיומה, עלולה לגלות קלון עמוק בכל עבודת הקודש של הנכשל בהם, ממש אף בעבודת ה' שלו בעת שהוא עומד על המזבח.

'סגולת המשפט': ואם כן צריך להבין מה המיוחד בדיני ומשפטי התורה שבין אדם לחברו, שהם מביאים כפרה והגנה על המקיימם, וכל כך משפיעים ביותר על נפש היהודי. שהרי אינם כסתם דברי יושר והגינות המחויבים מצד השכל וההגיון האנושי, ולכן אף אם העכו"ם דנים אותם כדיני ישראל, אסור להתדיין לפניהם. ובקול שמחה בד"ת ארוך מאוד בפרשתן, כתב שלדייני הגוים 'אינן להם את סגולת המשפט' ואף אם מכוונים אל האמת ואל משפט התורה, הנה למשפטים 'אינן לו חיות כלל', וסגולת המשפט כסגולת ישראל עצמם.

בתנחומא לפנייהם ולא לפני עכו"ם. מנין לבעלי דינין של ישראל שיש להם דין זה עם זה, שיודעים שעכו"ם דנין אותם כדיני ישראל, שאסור להזדקק לפנייהם. תלמוד לומר, אשר תשים לפנייהם, לפני ישראל ולא לפני עכו"ם. שכל מי שמניח דיני ישראל והולך לפני עכו"ם, כפר בהקב"ה תחילה ואחרי כן כפר בתורה, שנאמר כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים. עיי"ש כל דברי המדרש. והעניין הוא, שבא לומר, דהעכו"ם אינן להם סגולת המשפט. כי המשפט לאלהים הוא, ומסר המשפט לעמו ישראל דייקא. לכן, הגם שדנין הדין ההוא כמו ישראל ממש, עם כל זה, אינן להם שייכות כלל אל המשפט. כי המשפט הוא דבר אלהי ממעל מהי החיים אשר נתנו לעמו ישראל. אבל האומות, אינן להם שייכות כלל אל המשפט. ואם כך, הגם שמכוונים אל משפט התורה, אינן לו חיות כלל. והבן... ושיעור הכתוב כי לא כצורנו - לא כמחשבת יתברך שמו בבריאת עמו ישראל, היה מחשבתו בבריאת העכו"ם, כי עיקר הבריאה היה בשביל עמו ישראל. נמצא שיש לעם בני ישראל מעלה והתיחסות אל הבורא יתברך שמו, מה שאין כן האומות. וכן בדבר המשפט, יש לעמו ישראל מעלה במה שמסר להם לברם המשפט... ומביא

מאגרא רמה לבירא עמיקתא: מרחק עצום ישנו בין העניינים של קבה"ת שבפרשת יתרו - הקולות והברקים והדיברות שנשמעו ונראו לעיני כל ישראל, אחרי כל הניסים והנפלאות של גאולת מצרים וגילויי קריעת הים, ולבין פרשת משפטים, העוסקת בעיקרה בדינים והמשפטים בעניינים ה'קטנים' והמייגעים של החולין והגשם, המחלוקות והמריבות שבין אדם לחברו, השורר והבור וכל המזיקים. אבל כתב במו' השלוח ח"ב משפטים, שהדינים והמשפטים הם תיקון חטא אדה"ר, הנקרא 'גניבה', ובעטיה 'נמכר' והפך ל'עבד עברי'. והנה זה גם עניין ימי השובבי"ם.

המרחק מפרשת יתרו לפרשת משפטים הוא מאגרא רמה לבירא עמיקתא, שבפרשת יתרו כתיב קבלת התורה וקרבת אלהים, והפרשה הזאת מתחלת כי תקנה עבד עברי שהלך וגנב ונתפס ונמכר בב"ד... כי בכאן מתחיל עולם התיקון שרומז על ביאת אדה"ר לעוה"ז לתקן חטאו... שזה נקרא ונמכר בגניבתו וזה נקרא כי תקנה עבד עברי.

ובח"א הוסיף שזיכוכ נפשו של אדם בצורה אמיתית פועל אף על קנייניו שלא יזיקו, ולכן ענייני המשפטים הם הפועל היוצא של ענייני הנפש וזכות הלב, שנעשו בקבה"ת.

והנה בזאת הסדרה מלמד אותנו הש"י איך צריך האדם לנקות ולברר א"ע, עד שמדת טובו ימשך ויתפשט אף על כל קנייניו ויהיה נמצא גם בהם מדות טובות שלא יזיקו לשום אדם, וע"כ כשקניינו של אדם מוזק צריך לשלם, כי ההיזק נצמח ביען כי אין נפשו מוזכך כ"כ, לכן יוכלו קנייניו להזיק או לגזול את חברו, כי באם לב האדם מוזכך אין קניינותו יכולין להזיק לחבירו... וזה דאיתא במס' ברכות עבדים ושפחות אין קורין אותן אבא פלוני או אמא פלונית, של בית ר"ג היו קורין אותן משום דחשיבא, היינו שמכוח קדושת רבן גמליאל נתפשט גם על קנייניו והיו ג"כ טובים.

מהלכת בנתיבות משפט: ואם קנייני האדם מושפעים מאיכות וזכות נפשו, כש"כ שהעניינים שבין האדם עצמו לחברו, נובעים מקדושת נפשו ואיכותה, וגם משפיעים עליה מאוד. וכדברי המדרש, שענייני המשפטים מופיעים הן כהקדמה לפני מתן תורה, בפרשת ואתה תחזה ומינוי השופטים, והן כאחרית דבר אחרי מתן תורה בכל המשפטים שבין אדם לחברו. והצדיקים האחרונים דנו במשמעות העניין, בקבעם שענייני הדין והמשפט בקנייניו הגשמיים של האדם שייכים בכמה וכמה אופנים לשורש נפשו ותיקונה. ובפרי צדיק אות א', שאף המשפטים והדינים הגשמיים ממש של התורה הם רחמים, והם מתקנים את הנשמות לפי הגילגולים הקודמים. ולכן כדי שלא ירד לב ישראל בשמעם את מצוות התורה, הוקפה קבה"ת כמשפטי רחמים מלפניה ומאחריה. יעו"ש באורך. ויסוד הדברים בדגל מחנה אפרים, שזה יתרון משפטי התורה ושופטי ישראל הכשרים, שאף שהאדם יודע בנפשו שחייבוהו שלא כדון, הנה אם זה בד"ת, ידע נאמנה שיש דברים בגו. ובזאת 'יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת'.

אך שמעתי (ובהע' בבעש"ט עה"ת ע"פ מעשה - שהוא מהבעש"ט) בענין הדין שאחד דן את חברו לבית דין ויודע בעצמו שבודאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו, אל יקשה לו הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה. כי בודאי מסתמא היה חייב בגלגול העבר לאיש הדין עמו וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו. וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין, וכאלה רבים בענייני דינים. וזה יש לומר שרימו הזוה"ק ואלה המשפטים שהם דיני ממונות אף על פי שמן הנראה הם נגד האמת לפעמים, אך דהאמת הוא אילין סדורין דגלגולא, והיינו הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים

ראיה דכתיב, כי חקת העמים הבל הוא. וכתוב גם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. שאין בהם חיות כלל בדבר המשפט, הגם שמכוונין אל האמת. אבל לישראל נתתי להם מצוות וחוקים טובים, שנאמר, ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. שיש להם חיות במצוותם. ודו"ק כי אי אפשר לבאר יותר מזה:

והוסיף עוד תלמידו במיה"ש בח"א בפרשתו, להפליג ולהפליא בשונות שבין משפט ישראל לבין משפט העכו"ם, שהוא כשונות חזותו ופרצופו הגשמי של יהודי הניכר ובלוט מכל אוד"ע; שאם יעמדו אלף גוים וישראל אחד ביניהם, ניכר לכל צורת ישראל בין הגויים וזאת הוא לפלא בעיני כל העולם. עובדה שאכן הוכחה עד אימה בשונות השואה האיומה.

אשר תשים לפניהם. פירש"י לפניהם ולא לפני עכו"ם ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל וכו' שנאמר כי לא כצורנו וכו'. הענין הוא כך, כי יש לכל אדם חיתוך אברים שווים וצורת כל אבר ואבר שווים לכולם, ואעפ"כ ניכר ומבורר צורת ישראל אצל כל האומות, והענין הזה הוא נגד השכל, שאם יעמדו אלף גוים וישראל אחד ביניהם, ניכר לכל צורת ישראל בין הגויים וזאת הוא לפלא בעיני כל העולם, וזהו כי לא כצורנו צורם, היינו אף שיש לכולם כל האברים ופרצוף פניהם שווים, מ"מ כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'. ואויבינו פלילים היינו המשפט ג"כ כן הוא, אף שבדין זה שווה דיניהם ג"כ לישראל מ"מ אם ישראל הולך אליהם מחלל את השם, כי אין לו דמיון עם משפט ישראל בעומק כמ"ש מגיד דבריו ליעקב חקיו וכו', לא עשה כן לכל גוי וכו':

ודברי הרב ותלמידו פליאים ונשגבים, מהי 'סגולת המשפט' שיש לישראל דווקא, ואיך היו לדברי דין ומשפט רגילים כשומרים ושותפים 'חיות' עד שייאמר עליו ש'הוא דבר אלהי ממעל, מחי החיים, אשר נתנו לעמו ישראל'. והלא גם כשהם מכוונים אל האמת אסור להזיקם להם, ומה עוד צריך למשפט חוץ מהאמת, ומדוע לא יקבלו את האמת מכל מי שאומרה. ומה באמת העמקות הגורמת לשוני משפטו כמו צורת פרצופו וגורתו של היהודי האחד בייחודו אף 'בין אלף גויים'.

א"י מגדלת דעת ושופט: ובשפ"א שופטים תרמ"ה, עוד הוסיף שבעתיים להפליא בסגולת משפט ישראל, שהוא 'מתנה מאת השי"ת', והיתכנותה אינה אפשרית רק בארץ ישראל, שתכונתה הטבעית שהיא 'מגדלת דעת ושופט', ולא עוד אלא שזה 'כל המכוון בנתינת הארץ לישראל היה בכדי להעמיד בה מערכת דיניים ומשפט ע"פ תושבע"פ דייקא.

במדרש אני ה' אוהב משפט משל למלך שהי' לו פרדם שאוהב אותו נתנו לבנו שאוהב אותו ע"ש. פי' מה שניתן מצות מניית שופטים לבני' הוא מתנה מאת השי"ת כי אין המשפט ע"פ שכל אנושי רק שבני' המה כלים שהקב"ה משפיע להם דעת ורוח הקודש לעשות משפט. וכתב' בכל שערך אשר ה"א נותן לך. כמו שמצינו בגשמיות יש ארץ מגדלת אוכלוסין כו' כן בפנימיות ארץ ישראל המקום גורם ונק' ערי קודש כדכתיב ערי קדשך היו מדבר. וכל עיר הי' ענין ושער מיוחד והי' מגדלת דעת ושופט כדכתיב רבתי עם דרשו הו"ל רבתי בדיעות. וזהו לשבטך ששורש י"ב שבטים הם שערים מיוחדים ואח"כ מתפשטין אותן השערים לפרטים. ולא לחנם משבח הקב"ה את א"י והיא הפרדם שנתן לאוהבו ואברהם אע"ה א"ל הקב"ה לך לך כו' אשר אראך. וע"ש בזה"ק כי לא הי' יכול להשיג דעת שלימה ואמתית עד שגילה הקב"ה אליו סודו בארץ ישראל ע"ש פ' לך לך. ולכן כת' למען תחז' וירשת כו' פרש"י כדאי מינוי הדיינים כו' שזה הי' כל המכוון בנתינת הארץ כדכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ. וכתב' על עזבם את תורתו ולא הלכו בה פרשנו ג"כ שהי' צריך להיות הנהגת א"י ע"פ התורה שהיא ענין תושבע"פ. ועמ"ש בפ' דברים מזה. וכשנשכח מאתנו עיקר המכוון ונעשה כמתנה גשמיית חלב ודבש, ניטל מאתנו המתנה.

ובדבריו הנפלאים שהקמת המשפט והשופטים הוא העיקר המכוון בכל עניין הארץ, ואין הם רק כלים מסייעים לקיום הארץ והעם. והוא מפרש את הפסוק 'מלך במשפט יעמיד ארץ' בהיפך הגמור מפשוטו, לא שהמשפט מקיים את הארץ, אלא שעבור המשפט המלך מעמיד את הארץ בידי ישראל. והוא פירוש אמת לאמתו כפי דברי רש"י; 'כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם'. מינוי הדיינים הכשרים נותן את כל ההצדקה והכרזות שב'להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם', וזה כל שבחה של א"י ולא לחנם משבח הקב"ה את א"י. ואדרבא 'כשנשכח עיקר המכוון מאיתנו',

כשהמשפט והשופטים הופכים להיות רק ככלי מסייע וכמערכת תועלתית תומכת לקיום הארץ 'כמתנה גשמיית חלב ודבש', מתנה זאת ניטלת מאיתנו, רח"ל. והם גם דברי הרמב"ן (דברים א' ט) שפירש בזאת את דברי משרע"ה, שאחר מינוי השופטים והשוטרים 'היינו מוכנים ומזומנים לכא בארץ'. וזה היה כל התנאי וההכנה הדרושה לביאת הארץ.

ואמר אלכם בעת ההיא לאמר. קודם שאמר לנו ה' בחורב רב לכם שבת בהר הזה, על דעת האומרים קודם מתן תורה בא יתרו וטעם "בעת ההיא", בשבתנו בחורב, אבל הזכיר זה בכאן לומר, הנה קבלנו את התורה והי עליכם שופטים ושוטרים לשפוט ולהנהיג אתכם, והנה היינו מוכנים ומזומנים לכא בארץ, ונסע מחורב לדגלנו עם שופטינו וזקנינו, ותקרבון אלי כלכם עם חכמים וראשיכם ובקשתם מרגלים, ונתקלקל הענין:

עיר ראויה לסנהדרין: ואם אמנם בזאת מובנת הגמ' המופלאה בסנהדרין זו: שעיר בת מאה ועשרים איש, כבר עומדת בתנאים הנדרשים בכדי להקים בה בי"ד של שלושה ועשרים דיינים, כאשר מאה וארבע עשרה איש מתוכם עוסקים בענייני בית הדין עצמו ונמצאים שם, וששת האנשים הנותרים הם רק לצורך הדברים ההכרחיים המהווייבים להיות בכל עיר מישראל. קופה של צדקה, ביהכנ"ס ובית המרחץ, רופא ואומן ולבלר וטבח ומלמד תינוקות. והנה כבר כל העיר קיימת רק למען בית הדין שבתוכה, וכל האנשים שמסביבו, והבי"ד והמשפט שבה - כדברי השפ"א, הם מטרת כל העיר.

וכמה יהא בעיר ויהא ראויה לסנהדרין מאה ועשרים וכו': מאה ועשרים מאי עבידתיהו. עשרים ושלושה כנגד סנהדרי קטנה ושלוש שורות של עשרים ושלושה הרי תשעים ותרתי. ועשרה בטלנין של בית הכנסת הרי מאה ותרתי, ושני סופרים ושני חזנין ושני בעלי דינין ושני עדים ושני זוממין ושני זוממי זוממין הרי מאה וארביסר, ותנאי כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה, בית דין מכין ועונשין, וקופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלושה ובית הכנסת ובית המרחץ וביהכ"ס רופא ואומן ולבלר (וטבח) ומלמד תינוקות.

הנה מ"מ צריך להבין מה החשיבות וה'ראויות' של העיר בהגדרתה כעיר, בכך שאפשר לקיים בה בית דין ענק ואדיר כזה, כאשר העיר עצמה כה קטנה והאנשים הממושיים בה מחוץ לאנשי ביה"ד הם אפי' לא מניין שלם. ומה הלהט להעמיד הכול על דין תורה ודיינים ובתי דינים, להתדיין בחזנים ועדים וכו', ועל מה בכלל יתדיינו שם בעיר המדומה הזו הנראית יותר כהצגה של פורים, וכמה וכמה יהודים יראים ושלמים יש בתוכנו שלא ראו מימיהם בית דין מבפנים, כ"י. ומה תכונה יש בא"י שמגדלת 'דעת ושופט'.

'נדיבות' ומשפט 'לשמה': וכהקדמה להבדל היסודי שבין משפט העמים ומשפט ישראל וכן סגולת א"י לזה, מלבד העניינים הסגוליים של תיקון הגלגולים שיש במשפט אמת ודיינים כשרים, ומלבד ענין הסייעתא דשמיא המוכסח לכוון את האמת המציאותית כבמעשה דקניא דרבא הידוע. נבדיל בדברינו על שלושה חלקים נפרדים שכל אחד מהם הוא גם עניין נפרד לעצמו לדון באיכותו וכשרותו, וביחד הם מרכיבים את מציאות המשפט הכללי. והם; א', עצם המשפטים והחוקים של התורה וישראל. ב', הדיינים והשופטים הכשרים המבניים היטב גם את הדין וגם את המציאות שעליה הם מחילים את הדין והמשפט. ג', המבצעים את הדין והמשפט, שהם השוטרים או המלך. ובשפ"א משפטים - תרמ"ד-ה, מדמה את עשיית המשפט לעשיית הצדקה ונתינת השקלים, ומתאר את ההבדל ההרף והמוחלט בין המשפט של ישראל לזה של אוד"ע, כתלוי בליבת המניע של מעשיהם של השופטים והדיינים. בעוד שהדיינים של אוד"ע 'לגרמייהו הוא דעבדין', ומכוונים אף בכל משפטם לטובת עצמם, הנה שופטי ישראל הכשרים אין עושים מעצמם ולעצמם דבר, הם בדעתם רק כלים למשפטי האלוקים שהקב"ה בעצמו עושה על ידם. בכוח ה'נדיבות' לה' ולעמו, שיש להם בנשמתם.

במדרש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית. כי באמת גם בני נח מצויין על הדיינים. אבל כתיב חקיו ומשפטיו לישראל היינו שבני' מכוונים אל המשפט האמת דכתיב המשפט לאלקים הוא ובני' המה רק כלים שהקב"ה מנהיג העולם על ידיהם ונגמרים משפטי ה' ע"י סנהדרין שבישראל. וז"ש אתה עשית כי עשית בני' הוא בכח סיוע משמים. והם הארות שגנוזים בנשמות בני'. דהנשמות נק' מעשי ידיו של הקב"ה כמ"ש בזה"ק. וכדכתיב ונשמות אני עשית. וז"ש משפט וצדקה כו' אתה עשית שאין המשפט על פי שכל פשוט. רק שיש דעת בהכמי ישראל לברר משפטי ה'. והכל בכוחות שגנוזי'

בנשמתם... וכן בצדקה ונדבה שנמצא בלבבות בני"ה הם הכל כחות הבורא ית'. וז"ש צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת ואמרו חז"ל מה דעבדין לגרמייהו עבדין. פי' שאין למעשיהם דביקות בשורש אבל מעשה בני"ה המה בדביקות נשמתם. ונק' הכל מעשה ה' ממש. רק שהמה כלים להוציא הדברים מכוח אל הפועל. וכן איתא באדר משמעין על השקלים. נראה הרמז שמשמים מעוררין הנדבה בלבבות בני"ה כמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: (ובתרמ"ד) ובבנ"י כתיב צדקה תרומם גוי. ולכן אין מקבלין שקלים מהאומות כדכ"י; ולא לנו ולכם לבנות בית לאלוקינו. 'ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים' כו'.

ובתר"נ הוסיף לבאר, שענין עשיית המצווה 'לשמה', הדרושה לשפיטה ומשפט ישראל, הוא ההיפך מה'לגרמייהו הוא דעבדין', וזאת 'אין יכולה לקיים שום בריה רק בני ישראל' המוכנים לכך מציאות מצרים, שמואז אינם כפויים לגשמיים ומרגישים חיות אלוקית במצוותיהם.

כי זה עיקר החילוק שבין ישראל לאומות עכו"ם דכל מה דעבדין לגרמייהו עבדין ועכו"ם אדעתא דנפשי עבדי. וענין לשמה א"י לקיים שום ברי' רק בני ישראל, שהם מוכנים לזה שהוציאנו השי"ת ממצרים, ונעשין בני חורין לקבל עול מלכות שמים ואחדותו ית"ש ועושיין רק לשמו, ואז וחי בהם. ובאמת זה הוא כפי הזדככות האדם שזוכה לחירות מן היצה"ר ואינו כפות ומקושר להטבע והגשמיות. ולכן בגלות נאמר נתתי כו' חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. אבל כשהיו בני ישראל בא"י היו בני חורין ונתאחדו בהשי"ת כראוי והרגישו חיות פנימיות בכל מצוה:

המשפט לאלוקים הוא: והכוונה אינה רק לומר שכל שופט מהם מכוון לעצמו ונטול שוחד, אלא ששיטת המשפט של אוד"ע מבוססת כיום בידועין רק על ה'לגרמייהו הוא דעבדין'. וכפי שאנו רואים בזמנינו, משפט האומות עומד על ערך 'יכויות האדם' לעניינים שונים של חיים ורכוש וכו', מבלי שאדם אחר יפריען ויזיקן, מתוך ההנחה שאם האדם רוצה בחיים שלווים ללא הפרעה הנה עליו לתת את אותם הדברים גם לאחר, וכך גם הוא יזכה בחיים כאלה. ההגדרה העליונה והמהותית (הקטגורית) לחוקיותו של כל דין וצו היא, שהוא מתאים לכל האנשים יחד ואין משהו נפגע ממנו. וכמו שמוכח מהחידושי הרי"ם בספר דברי שאול פ' תרומה מהרב הגאון ר' יוסף שאול נתנון זצ"ל (ובאמרי אמת ימים ראשונים פסח תרפ"א - קדושים תרצ"א) שלאוד"ע אין סיבה חיובית לעשיית הטוב והצדק עם רעים, רק על דרך השלילה של הרע מעצמם.

שמעתי בשם חברת תלמידי קוצק ומטו בה משמיה הרהב הגאון ר' יצחק מאיר נ"י שאמר, דזה שבא להתגייר בעודו נכרי, לא יוכל להשיג מעלת האהבה של ואהבת לרעהך כמוך על דרך החיוב, רק על ידי השלילה. מה דעלך סני לחברך לא תעביד. ואמר לו שזה יסוד התורה וכשיגיייר יבין הכוונה האמיתית ודפח"ח.

(וההגדרה בשפ"א היא כה חריפה ובוטה באמיתותה, שהמבלה"ד, לא רצו להוציאם ולצנורם אבל הוכרחו להוסיף על הדף את ההערה הבאה בת שתי השורות. 'הערה. שלמה המלך שאמר צדקה תרומם וכו' היה בזמן עובדי האלילים והעצבים אשר באמת עליהם כוונת הכתוב ומשפטים כל ידעום אבל לא בזמנים שהמשפט לאלהים הוא בכל העמים הנאורים בכל העולם. המבקר)

האמת נעדרת: ומשום כך מקור החוקים במדינות שלהם אינו בדתם, כמלכים או באפיפיור, שגם הם וגם כל מנהיגיהם עושי דברם כבר איבדו את כל אמונם ואמיתם בקרב העמים ונודעו והוחלטו גם אצל אוד"ע זה כ-250 שנה כפועלים רק ברצונם האנוכי המוחלט והמושחת לטובת עצמם ולרעת כל נתיניהם, ולא מערכים של אמת או סדר מדת ומלוכה כלשהם. לכן כפרו הן בתום לבם של הכמרים והפריצים נושאי ה'אמת' של הדת או המלוכה, והן בחוקי דתם וסדרי המלוכה עצמם. ואין מקור ועוגן לאמת, וכל אחד רואה רק את האמת והצדק שלו, שהם למעשה ובאמת - רק רצונו הנטען בלבוש שקרי של אמת כלשהי. והרי הבעיה כפולה ומכופלת, שלא זו בלבד שהשופטים והדיינים פועלים לעצמם, הנה גם אין מקור של אמת או מוסר לעצם חוקיהם ומשפטיהם. וכך העשירים ובעלי ההון בכל מדינה סבורים שצריך בחוקים להיטיב עמם כי הם המפתחים ומחזיקים את המדינה. והעניים סבורים שצריכים בעיקר להיטיב את מר גורלם משום שאינם יכולים ואין להם כלים להתפרנס ממוחות עצמם והם הופכים לליסטים ברוינים ואלמים. והבינונים חושבים שצריך להיטיב עמם כי הם רוב המגויין והבניין בכל מדינה וכו'. והפושעים טוענים לצדקם מפני 'תקנת השבים'. אלו מעדיפים את ענייני הכלל וטובתו על ענייני הפרט ואלו להיפך,

שונאים את ענייני הכלל ומעדיפים את הפרט בכל התפשטותו. ובהעדר מקור לאמת בדתם או יסוד לסדר כלשהו במלוכה, קבעו חכמיהם שמקור החוקים הוא מכוח הרצון ולא מכוח האמת או הסדר, אלא שהוא צריך להיות רצון המתאים לכל העם כולו, וזה נקבע רק בפרלמנט נבחר האמור לפעול ברצון כל העם. ומזה נובע שענייני דתם ונושאי כליה היא עניין פרטי של כל אחד ואחד לפי טעמו. ועצם העובדה שאין אמת בעולם מתוכו ומכוח עצמו, זוהי קביעה אמיתית ונכונה, שא"א לקיים ולהצדיק שום אמת אלא ממקור חיצוני לעולם, ובתוך העולם יש רק רצון אנוכי 'דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי'. כבשפת אמת משפטים תרנ"ה.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. במד' חקיו ומשפטיו לישראל דכתיב משפטי ה' אמת. ובעלמא דשיקרא האמת נעדרת וא"א לקיים אלה המשפטים רק בני ישראל בכוח התורה שקבלו בהר סיני. זהו הסמיכות מה אלו מסיני. שע"י קבלת הדיברות זכו בני"ה לבחי' אמת. וז"ש הדין דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית דכתיב ב"י ויהי ערב כו' בוקר כו'. פי' כיון דאין האמת נמצא בעוה"ז. ומי שזוכה להמשיך בחי' אמת בעולם הזה מתקן העולם ממש בדבר החדש. וז"ש שעולם קיים על האמת. וכל דבר אין יכול לקיים את עצמו. מכלל שהאמת למעלה מן העולם וע"י משיכת אמת לעולם מתקיים ומתחדש. שכן הי' הבריאה מהשי"ת שמכח דבר ה' נעשה שמים וארץ ונטבעו בטבע זה בחי' ערב. וע"י דין אמת מתחדש בחי' בוקר בערב כנ"ל. ואמרו דין אמת לאמיתו פי' לאמיתו של הדיין. לפי שאין אמת בארץ. רק בני"ה בכח תתן אמת ליעקב יכולין לשפוט דין אמת. וז"ש אשר תשים לפניהם. הגם דהוא עלמא דשיקרא. מ"מ לפנייהם תוכל לשים המשפטים כנ"ל:

מן המשפט מקבלים החכמה והשלמות: נדרשת 'משיכת אמת' חדשה מחוץ לעולם ממש כדבר חדש, הנעשית על ידי הדיינים החשים אותה ובכך מקיימים את העולם ושותפים למעשה בראשית. ובעוד שחוקי האומות אינם אלא ניסוח רצונם בצורה של חוק, ולכן גם השופטים דנים לפי הבנת שכלם וסברתם ורצונם בתקפות החוק על המציאות שלפניהם וברצונם מצמצמים או מרחיבים את תחולתו ו'מפרשים' אותו לפי ערכיהם המשתנים כל העת, לפי רצונם ומקור מוצאם וקהילתם שבטובתם הם מעוניינים. ובכסות שקרית של חוקים ומשפטים הם גם מפעילים ומחליטים על פי רצונם איזה חוק נכון להם להשליט. הנה משפט התורה פועל בדיוק להיפך, שהאמת נמשכת מאת ה' על ידי התורה העומדת בסמכותה ומקומה לפני מחשבת השכל וסברותיו, ובוודאי שאין הרצון קובע אלא במסגרת התורה וההלכה, ורק ממשפטי התורה מקבל הדיין את האישור לנכונות חשיבתו של השכל. כבשפת אמת משפטים תרנ"ו.

כי זה עיקר ההבדל בין חכמי האומות ודייניהם כי כפי השכל כך הם דנין הדין, אבל מדת בני ישראל אינו כן רק מן המשפט מקבלים החכמה והשלמות. וזה אשר תשים לפניהם. קודם שלימותם. והמשפטים ישלימו להם שלימות החכמה האמיתית. וז"ש מה הראשונים מסיני כו'. ועוד כתבו שסמכו למ"ש ולא תעלה במעלות שלא יפסיעו פסיעה גסה בדין. היינו כנ"ל שידעו כי לא מחכמתם הם שופטים. רק במה שהקב"ה מאיר עיניהם מן השמים כאשר ישפטו לשם שמים. וז"ש מגיד דבריו כו' הוא לישון הוזה - כי לעולם השי"ת מאיר עיני בני"ה במצותיהם.

והנה אף שקבעו אוד"ע את מקור החוקים באנשי הפרלמנט הנבחרים, הנה אף שהם 'נבחרו העם' ומורי דרכו, הנה לא האמינו גם להם עצמם שלא יפעלו לטובת עצמם. כגון לטובתם המיידית והרגעית של עצמם נגד טובת הכלל היסודית הנדרשת לעתיד וכדו', (הנ"ק פופוליים) ולא מצאו אוד"ע שום עצה לקיים את הדבר אלא ביצירת ג' רשויות שלטון נוגדות זו את זו, והם הפרלמנט והשופטים והממשלה, שאף שכל אנשי כל אחד מהם - מתכוון ופועל לעצמו, ואנשי הפרלמנט פועלים נגד אנשי המשפט והממשלה וכן להיפך, ההנחה היא שמסך כולם יחד תשמור טובת העם הכללית. וגם זאת בתנאי שלפחות כללי המשחק הכלליים והעיקריים בין כל הרשויות, יהיו מוסכמים על כולם, מכוח ההבנה של 'מה דעלך סני לחברך לא תעביד'. וכפי שאנו רואים גם הסכמה בסיסית זו הולכת ומתערערת לאחרונה בין אומות המערב ונושאי כליהם בא"י, ומתגבר שלטון הכוח והרצון בכסות השקר של ה'חוק והמשפט' וקרוכים להיות 'יד איש באחי' ועל חרבם יחיו'. היל"ת. לעומת זאת אצל דייני ישראל בכדי לשמור בשפיטתם על אמת ברורה שאינה נוטה לרצונות אישיים, יכולת שהיא 'סגולת המשפט', כבקול שמחה הנ"ל. סגולה שאינה אנושית בהגדרתה, נדרשת

'סמיכות הסנהדרין למקדש ולמזבח' כבר ש"י ריש משפטים. דהיינו למקור עצמאי של אמת וקדושה בעבודת ה'. ולכן לשכת הגזית הייתה בביהמ"ק שהיא המקום לגילוי 'אמיתת החיות והאלוקות' שבעבודה, שתביא גילוי אלוקות וכפרה גם בעבודת המשפט לנפש הדיינים שבסנהדרין, וזו גם סגולת קדושת כל ארץ ישראל. וכדלעיל בנוע"א וכבשפת אמת שופטים תרמ"ז.

דכתי' המשפט לאלקים הוא א"כ כשנמסר המשפטים לבני' אינו בכח אנשי. וכמ"ש חז"ל בפסוק ה' נצב בעדת אל. ואלקותו ית' נתגלה לסנהדרין... וכתי' משפט וצדקה ביעקב אתה עשית. אתה ממש. כשהקב"ה ברא העולם נתן בהם אלקות. ויש בעולם שנה נפש [שהם] פרטים שמתגלה בהם אמיתות החיות והאלקות. בעולם הוא א"י ובהמ"ק ששם התגלות אלקות וכתי' צדק ילין בה. ובבהמ"ק ה' לשכת הגזית. ובשנה הם המועדות שבהם נידון העולם לכן סמך פ' שופטים לג' רגלים. ובנפש הוא בישראל שניתן להם המשפט. וכפי שהם שופטים כך מתקיים בעולם. לכן אחז"ל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה אצל המזבח שהכל ענין א' כנ"ל.

'כפי שהם שופטים כך מתקיים העולם': הואיל והשפיטה שבמשפט ישראל נעשית מכוח אלוקי המורגש לדייני ישראל הכשרים, מכוח מציאותם ליד מזבח עבודת ה', הנה לפסקי הדין, לאמיתות שבהם, לצדק שהוכרע בהם, יש 'חיות' נפשית של קדושה והתעלות מהאינטרס העצמי, לטובת כפיפות והכנעה לרצון העליון שבתורה ולדיינים המביעים אותה. **'כפי שהם שופטים - כך מתקיים העולם'**. זוהי החיות שבדברי הקול שמוחה דלעיל, חיות של קדושה ההולכת ומתפשטת בלבבות בני' כרעיון חי וסוחף וכנורמה מעשית שכולם מאמצים ומתנהגים לפיה מעצמם ואין צורך לכפותה בשוטרים ובכוח. כבשפת אמת שופטים תרמ"א.

שופטים ושוטרים ת' לך. הוא ג"כ לכל פרט. שופטים הוא הדעת להבין האמת והוא ע"י הגיון בתורה שבכתב ושבע"פ. כמו השופט שפוסק הדין כן קבלת האדם עצמו בפיו. ושוטרים בחי' המצות עשה ול"ת שהוא בגוף המעשה לכוף היצר לשנות המעשה ע"פ התורה. ובאמת נראה כי הסנהדרין וחכמי ישראל שהיו בזמן המקדש האירו עיניהם של ישראל. ועי"ז ה' גם לכל פרט בחי' שופטים ושוטרים כנ"ל. וז"ש ושפטו את העם משפט צדק. שאין הפי' רק על הטענות. רק שיטו לבות בני' שיהיו אנשי אמת וישפטו מעשיהם בצדק. ועי"ז מבקשין השיבה שופטינו כו' ויועצינו:

אפשר שקדושה מובנית זו של כפיפות והכנעה מוחלטים למשפט התורה האלוקית שבנפש היהודי של פעם (טרם החילון וההשכלה) הייתה ניכרת אצל היהודים ממש אף בפרצופם הרציני ביר"ש טהורה וכוונה לש"ש, ובגורתם שהייתה אולי שפופה קצת, מפחד ה' ומהדר גאונו עד ש'כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'. בימים שאף ק'ל שבקלים' היה מוסר את נפשו על קידוש השם כבדברי התניא הידועים. וגם בימינו אלה, אף כי 'אכשר דרא', ויהודים חיים בשפע יחסי, ושום יהודי אינו נמכר ח"ו לעבד או מוכר את בתו לאמה ואין שמחות נישואין שמתפרקות בשל מחלוקות נדוניא וכדו', והיהודי הפרטי אינו נזקק לבתי דין ולמשפט על כל שווה פרוטה, הנה עדיין ניכרת אותה קדושה פנימית של משפט וצדק הבאים מעבודת ה' אף בהנהגותיהם הממוניות האישיות של היהודים החרדים לאות ולמופת. וכך יכולות להתאפשר מכירות עצומות בהם אלפי אנשים ומשפחות אוספות לעצמם את מוצריהם בזהירות עצומה מגזל ואונאה ובנאמנות מוחלטת 'שאיין אדם נוגע במה שמוכן לחברו'.

מן החוק אל המעשה: אמנם באמיתת עניין זה של היחס בין חוקי ערכי אמת וצדק ולבין העשייה ופעולה עבורם בשלטון ומשפט, יש הבחנה חריפה וקשה מהר"ם ז"ל. האומרת כי לא אמיתת וקדושת הערך עצמו היא הקובעת, אלא איכות הפעולה והעשייה למענה אם היא באמת ובתמים לש"ש היא הקובעת את הצלחתה בידי שמים.

שאלו פעם את בעל חידושי הר"ם ז"ל מדוע החילוניים כל כך מצליחים במעשיהם הרעים והלא השקר אינו ראוי לקיום. והשיב על כך החילוניים עושים אמנם את מעשיהם למען השקר אולם הם עושים זאת באמת ובתמים. ואילו החרדים עושים אמנם למען האמת אולם אינם עושים זאת בכל האמת והתמימות. (מעיינה ש"ת וישלח, ובלק' הר"מ מ'לחמת הדת' עור מקורות בארובה)

זקנים מכבדים את הראשים: אין כל תועלת ב'חוקים ומשפטים צדיקים' כשלעצמם, אם השופטים והדיינים וכש"כ המנהיגים והשוטרים המוציאים

אותם לפועל, אינם אמונים על הציבור כ'אנשי חיל יראי אלוקים, אנשי אמת שונאי בצע' ופועלים לש"ש, הנה הם ישתמשו באותם ערכי אמת וצדק קדושים גבוהים ונעלים רק במקום ובזמן אשר הם יהיו נכונים לטובתם העצמית ולהצלחתם הגשמית, ובכך נפסדת כל קדושתם. לכן גם קדמה למתן תורה פ' ואתה תחזה של מינוי הדיינים השלמים והכשרים, שדבר זה תנאי בסיסי הוא 'מהמשפטים שקודמים לתורה', כבשפ"א לעיל. והדבר אף ניכר בכיוון זרימת הרעיונות וערכי האמת והצדק הנכונים כשלעצמם. כאשר אם הכוונה היא לש"ש הנה מקורם בא מלמעלה מאת הדיינים והשופטים המנהיגים העומדים בראש העם, כאשר הקב"ה מאיר את עיניהם ומעשיהם 'שיטו לבות בני' שיהיו אנשי אמת וישפטו מעשיהם בצדק' שילכו בדרכם ושיפעלו כל זאת בשליחותם, כאשר מייצגי משפטים אלה הם 'לפניהם'. וכאשר הדבר אינו לש"ש, הנה הדבר בא מלמטה, כאשר ההמונים תופסים לטובתם איזה ערך ומצווה של קדושה ומפעילים ודוחפים בעזרתו את הדיינים והשופטים למענו. וזה ההבדל בין שליחה והליכה לדחיפה. כבר ש"י (דברים א' כב)

ותקרבו אלי כלכם - בערבוביא ולהלן הוא אומר ותקרבו אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו'. אותה קריבה היתה הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם. אבל כאן ותקרבו אלי כלכם בערבוביא ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים.

'משפט כתוב': דווקא היהודים השלמים כל כך בערכי האמת והצדק האישיים, מתקשים לשתף פעולה ולתת אימון בדיינים ואנשי משפט שיש להם את 'סגולת המשפט', בכל הקשור לערכי האמת והצדק הציבוריים של הקהילות והעדות. למשפטי הציבור אין 'חיות' וכוח אלוקי המתפשטים בקדושתם בקרב הציבור, ואז האינטרס והרצון העצמי, ה'לגרמייהו' הגם ביותר, והכוח האלים והכמותי, וכמובן גם ה'ערכים והמצוות' התומכות בהם לטובתם, מובעים בפרהסיא וללא שום בושה, בחוצות הרחובות וכתבי העת, והם השולטים בכיפה. וכך מגיעים ענייני הציבור הגדולים שבמחלוקות, אף בקהילות הגדולות ביותר להכרעה כוחנית בידי ערכאות של גויים ופושעי ישראל. זה מקור ניקת כוחם מהקדושה של ערכאות הפושעים והרשעים שדווקא בשל העדר ערכי אמת וצדק אישיים, נקל להם להתאגד ולהתחבר למראה חיצוני של כסות שקרית הנקראת 'שלטון החוק והמשפט', ולהעמיד כביכול אנשי משפט גדולים האמונים אף על ציבור החרדים לדבר ה'. הפנייה לערכאות בעניין ציבורי אף יש לה היתר של מאה רבנים, הנה היא במציאות הפשוטה מביעה אימון גדול ועצום בכוח אותם ערכאות, ואי אמון מוחלט בהיתכנותם של דיינים יראי השם בעלי 'סגולת המשפט' אשר יוציאו משפט צדק אמיתי בעל 'חיות' של לשמה ולשם שמים. והרי זה כמ"ש רש"י 'מחלל את השם ומייקר את שם האלילים להשביחם. וזה עדות לעילוי יראתם' המעיבה על כל עבודת ה'מזבח' שלהם. ואין ספק שבכוחם זה הגנוב מהיהודים החרדים הם מענים בחוקי רשעתם את היהודים החרדים עצמם בכל מקומות מושבותיהם ובפרט בא"י. וכעין שכתב בשפת אמת תצהר תרל"א בשם הר"ם, אודות עניין הז'כר' שגנוב בידי עמלק מיישראל.

א"א"ז מ"ר זצלה"ה אמר מ"ש תמחה כו' זכר עמלק. ומאין יש לעמלק זכר, כי ענין זכר הוא ענין גבוה ופנימי ורק שגונב מיישראל ע"כ. והיינו כפי מה שחסר זכרון השי"ת במעשה בני ישראל נק' שיש לו זכר.

וכמה שחסר מאיתנו שופטים מנהיגים ודיינים בעלי 'סגולת המשפט' שיביאו בכוננתם הטהורה לש"ש 'חיות' בענייני משפט הציבור 'שיטו לבות בני' שיהיו אנשי אמת וישפטו מעשיהם בצדק', הנה כל החסר הזה נמצא ועומד לרשותם של ערכאות הגויים והפושעים. לכן גם אחר מ"ת באים לאות ולמופת, גם הדיינים והמשפטים, 'הסנהדרין הסמוכים אצל המזבח' הפועלים ומעידים זה על זה באיכות קדושת עבודתם לש"ש, וגילוי האלוקות שבהם. ולכן גם כל שבחה של א"י מתבטאת - כבשפ"א הנ"ל - לא רק בחוקים ומשפטים צדיקים אלא ביכולת להוציאם לפועל על ידי דיינים ושופטים כשרים בעלי 'סגולת משפט', הגדלים בה בסגולתה של הארץ. וזה גם מבחן האמת של כל ציבור וכל קהילה של יהודים חרדים בכל מקומות מושבותיהם מול הגויים ומרשיעי הברית. 'וכל עיר ה' ענין ושער מיוחד והי' מגדלת דעת ושופט כדכתי' רבתי עם דרשו חז"ל רבתי בדיעות... ולא להנם משבחה הקב"ה את א"י... וכדאי מינוי הדיינים כו' להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם'. אכ"ר.